

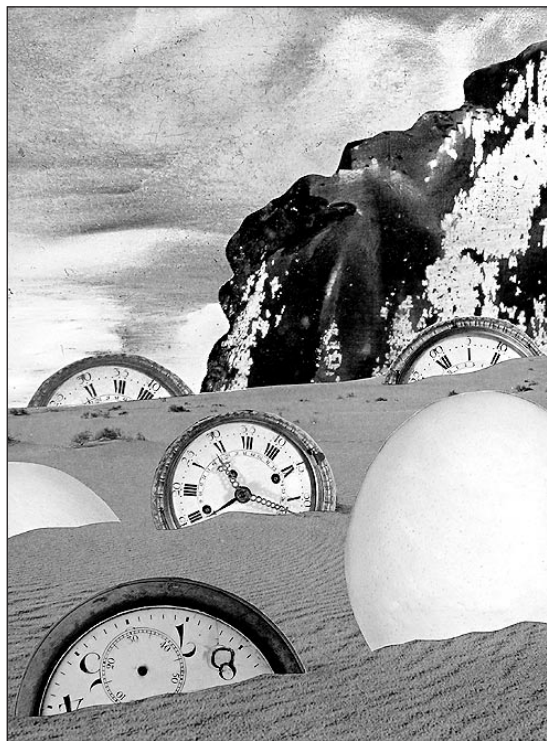
Redakčne pripravili:
Martin Štreba, Lucia
Blažeková, Juraj Gonšor
www.ttlitklub.sk
Ilustrácie: Pero le Kvet

LITERÁRNA REVUE

LITER

Ešte jeden Liter...

Potencia trnavského literárneho (a v širšom význame kultúrneho) podhubia nie je v slovenskom kontexte zanedbateľná, skôr naopak. Výsledkom snahy o jeho väčšie prezentovanie a zaznamenanie výsledkov jeho tvorivých pohybov je aj nová príloha Noviniek z radnice, ktorú práve držíte v rukách. Jedným z motívov je okrem iného pokus pokračovať v čerpaní z autorského potenciálu a energie, ktorý sa prejavil už v skôr vychádzajúcej literárnej revue Liter.

Liaheň času (koláž)

– napríklad aj na podklade prozaických či poetických publikačných výstupov. Azda sa podarí aspoň malou mierou obohatiť spoločenský diskurz v tomto geografickom priestore o ďalší kultúrny prvok, podnet. Vznik a ďalšie udržanie takéhoto periodika chceme chápať ako proces, preto bude našou snahou neustále pracovať na vylepšovaní a cibrení jeho obsahu a aj formy. Tak nech sa páči...

Ambíciou tohto nového publikačného priestoru, ktorý pripravila redakcia Noviniek z radnice v spolupráci s Trnavským literárnym klubom, je ponúknuť podloží tvorivej literárnej diskusii a napomôcť tak ku kryštalizácii toho najlepšieho, čo vie literárny priestor (najmä) regiónu poskytnúť. Na stránkach literárnej revue nájdete sebavedomé a zrelé autorské výstupy, schopné vstúpiť aj do širšieho literárneho sveta, avšak aj poetické a prozaické útvary, v ktorých je cítiť tvorivý potenciál a prisľub umeleckej kvality v ďalšom rozvoji autorovej tvorby. Máme snahu prezentovať takpovediac hotových autorov, ale aj vytvoriť platformu pre ďalší umelecký rast publikujúcich. Nezanedbateľnou súčasťou tohto projektu chce byť pôvodná literárna publicistika, či už v spravodajskej alebo aj širšej analytickej podobe. Veríme, že budeme úspešní v snahe postupne poskytnúť dostatok zaujímavých tvorivých podnetov, či už pre tvorbu ako takú, alebo aj pre invenčnú umeleckú diskusiu

Martin Štreba

ČO SA DEJE...

Rakurs

nová zmes hudobno-výtvarno-literárnych ingrediencií v kultúrnom receptári Trnavy

Cyklus hudobno-literárno-výtvarných večerov nazvaný Rakurs, ktorý sa bude pravidelne konať posledný utorok v mesiaci v Art galérii Tania, organizuje Agentúra Romanika a umelecké združenie BonArt. Chcú sa predstaviť širokej verejnosti svojou činnosťou a zároveň pozývať pozoruhodné osobnosti z kultúrno-spoločenského diania. Na prvý Rakurs, ktorý sa konal 26. 1. 2010, bol prizvaný básnik Erik Ondrejčka. Poslucháčom sa prihováral básnickým súborom nazvaným Oči a rýmy, hrou na kontrabase jeho tvorbu podfarboval Roman Kraic. V hudobných vstupoch sa predstavila skupina Romanika piesňami z najnovšieho albumu Milenka všetkých, ktorý vyjde čo nevidieť vo vydavateľstve Slnko records.

Expresívne piesne o temnom ženstve v podaní lky Kraicovej vyzneli ako kontrapunkt Ondrejčkových básní, čo celkovému vystúpeniu prinieslo nekonvenčnú náladu. Výtvarníčka Oksana Lukomska priamo pred očami divákov maľovala na plátno svoje pocity, inšpirované piesňami skupiny Romanika a básňami Erika Ondrejčku. Zdanlivo nespojiteľné témy sa pokúšala zjednotiť v obraze, ktorý svojou farebnosťou začal pripomínať rôzne životné artefakty ako napr. baktérie zväčšené pod

Juraj Žembera Augustová noc po trnavskej rovine cvála

I.

*More je už dávno preč
zostalo dno a hviezdy
na to sa nedá hrešiť
chodili sa na hladinu obzrieť.
Zostali ľudia na dne pod hviezdami
vyfúknutí z vystretej dlane
aj tí usadenejší.
S rukami pri tele
sú ľahká korisť vetra.
Noc zrelá po ovocí
sa dokáže vetru vzoprieť
na dne mora pristávajú býly andelé
nie väčší než vínne mušky
akoby im spod krídla vypadli
byť blízko neznamená byť v úzkych
tma sa prevalila cez kopce
a klesla dolu spolu s milencami.*

*Noc premokavá celta
je prehodená cez vetrolamy
lepkavá od ovocných štiav
nesladí
zdola počuť curčky zhora cikády.*

*Noc keď vietor má ošľahanú tvár
ako náhradníčka sa mi ponúka
balansujem
ovláda ma tá istá plutva
ktorú definitívne porazila ruka.*

*Na trnavskej rovine
zvlnenej prsiami
s miestom akurát tak pre malý Rím
stále fúka
a stálosť vecí sa deje odrazu.*

*Ráno je vidieť z balkóna
osemstoštrnásť kilometrov od Verony
komu more šplechlo do tváre
komu pri objatí
vypadla štipka morskej soli spod pazúch.*

mikroskopom, diaľnicu či podmorský svet. Tu sú reflexie výtvarníčky: „Nemala som v úmysle ilustrovať, ale voľne tvoriť – dávať na látku svoje pocity. Pristihla som sa, že kladím farby v rytme hudby. V momente, keď som začala vpúšťať do bielej látky hustú čiernu farbu, Erik Ondrejčíka začal recitovať báseň o tom, že aj čierna farba môže byť svetlá...“

Pre všetkých prítomných bol prvý Rakurs experiment. Ale nie len to. Priniesol pocit malej slobody v srdciach, všetci zúčastnení sa ocitli v spojení troch živlov umenia. Takáto rôznorodosť, alebo skôr pohľad z iného uhla, mimochodom, Rakurs znamená uhol pohľadu, má spoločného menovateľa, a to je tvorivosť. Tvorivosť, ktorú má každý z nás hlboko skrytú v sebe a ktorá sa po kúštičkoch uvoľňuje do priestoru našej existencie, aby všetkých čímisi zvláštnym obohatila.

Hudobníčka Ika Kraicová o Rakurse hovorí: „Zhodou šťastných udalostí sme sa aj s Oksanou ocitli v Art galerii Tania, v útulnom priestore, ktorý nám jeho majiteľka Tatiana Florišová nezištne ponúkla, že v ňom môžeme vyvíjať svoje aktivity. A tak prvý Rakurs nedal na seba dlho čakať. Až teraz, keď je po ňom, začínam sa sama seba pýtať: „Dobre, a čo teraz?“ Odpoveď sa možno črtá v otázke: „Čo je v živote najdôležitejšie?“ Aj keď uspokojíme všetky naše potreby – zostane vždy ešte túžba dozvedieť sa, kto sme a čo tu robíme. V rôznych širokých súvislostiach možno povedať – tvoríme...“

-ik- -mš-

Decembrový večer s literatúrou

Amfik café, 3. december 2009

Jednou z priorít klubového života v zimnom semestri bolo zorganizovanie čítačky. V Trnave členovia Trnavského literárneho klubu ostatnýkrát čítali v marci. Myšlienka autorského večera bola namieste. I keď je Trnava malé mesto, vždy sa oplatí poobzerať po „neočítanom“ priestore. Do úvahy pripadlo viacero zaujímavých miest. Medzi nimi aj vynovený Amfik. Slovo dalo slovo a prvý decembrový štvrtok bol dohodnutý.

II.

*More je už dlho preč
zostali po ňom pohľady upreté do diaľky
víno steká z vln Malých Karpát
rozbehnuté v ústach do všetkých smerov
noc je návrat
očí ktoré neodišli.*

*Na trnavskej rovine
napnuté ako plátno obrazu
s ktorým je maliar večne nespokojný
napnuté v očakávaní nového vína
sa dvíha vietor.*

*Nepравidelné.
Tak ako sa dvíhajú ženské prsia
keď sa nakláňa rovina.*

*V noci keď Perzeus častejšie sedlá
Pegasa
a po kúskoch vracia sa
na zem
želám si aby aspoň jednu hviezdu
neodfúklo.*

NOVÁ TVORBA – POÉZIA

Miroslav Búran

Autor sa publikačne pohybuje hlavne na internete, je členom viacerých literárnych serverov, kde nielen píše, ale aj číta...

na vlak

*prší
odostrel som ružovou oponu
z tvojich očí
vo vnútri znie prázdno
rozplynul sa včerajší dotyk
z mojich pier
vo svetle dennej reality
vybledla vôňa parfumu
a z dychtiacich líc
zostal len prázdny lístok na vlak*

na hladinu

*odetý v udusených myšlienkach
sa rozlievam na brehu
je tak mokrá tvoja hladina*

Na čítačke chcel klub ponúknuť viac ako len klasickú" zostavu. Pozvanie prijali dvaja hostia z Bratislavy – Michala Habaj a Erik Ondrejčka. Autori známi v celoslovenskom kontexte. K nim sa pridali etablovanejší autori z klubu – Peter Volek a Juraj Žembera. Všetci spomínaní majú už za sebou nejakú tú knižku. Pomedzi túto silnú štvoricu prezentovali svoje nové texty aj niektorí ďalší členovia – Lucia Blažeková, Zuzka Novanská, Juraj Gonšor a Roman Beňo. Avízovaní boli aj ďalší. Žiaľ, v povetří lietali prvé vlny chripky. Bratislava s Trnavou sa spravodlivo podelila aj o hudobnú časť večera. Z Bratislavy prišiel Pavol Sekeráš. Na pódiu vystúpil s čisto akusticko-inštrumentálnymi skladbami. Záver večera patril minikoncertu Romaniky. Osôb a obsadení na slušný literárny večer akurát a v pravej miere. Na škodu veci bol značný časový sklz. Pár minút je v poriadku, polhodina by sa stávať nemala. Atmosféru akcie podfarbovali blížiacie sa Vianoce. S vianočným stromčekom v pozadí sa veru ešte nečítalo. Vylepšením autorských večerov by mohla byť projekcia čítaných textov. Hádám nabudúce...
 :jg-

Wolkrova Polianka (ne)známa literárna súťaž

Na Slovensku sa každoročne koná niekoľko desiatok literárnych súťaží rôznej úrovne. Niektoré majú čisto regionálny charakter alebo sú určené pre autorov istej vekovej kategórie, prevládajú však celoslovenské súťaže bez obmedzenia veku a literárneho žánru. Jednou zo stálic je Wolkrova Polianka (WP), ktorá je najstaršou existujúcou literárnou súťažou na Slovensku. Vyhodnotenie jej 46. ročníka sa konalo 5. – 6. novembra 2009 vo Vysokých Tatrách. Vysoká úroveň WP je literátom už roky známa. Koniec koncov, ne jeden zo súčasných slovenských spisovateľov v nej žal svoje prvé literárne úspechy. Vďaka podpore mesta Vysoké Tatry mohli usporiadatelia súťaže (Asociácia organizácií slovenských spisovateľov a Literárny fond) i tento rok autorom zdarma poskytnúť ubytovanie v Domove slovenských spisovateľov Timrava v Hornom Smokovci, stravu a preplatiť cestovné náklady.

*a spätná vlna stále neprichádza
 sedím a čakám na tvoj kúsok
 spadnutý do slepého oka
 až kým ma vyplavíš na hladinu*

rozlúčka

*zvon na veži
 ospalo spieva
 náhlím sa na rozlúčku
 pochovám
 posledné lastovičky
 dnes
 zomrelo leto*

ospalá

*vonku šepká vietor
 hladí plešaté púpavy
 v tráve*

*zaspali unavené včely
 s odlomenými krídlami*

zakúrili

a

*mačka
 utopila svoje mladé*

v mrazivom zrkadle

Ticho

*utíchol krik husí
 a motýlie krídla odpadli
 spolu s červeným lístím
 dobitá zem
 zrazu napáchla clivotou
 už nie je kam utiecť
 a rozložiť unavené korene
 zabelelo sa
 nad ránom dohoreli trávy*

NA MARGO

Uverejnené verše možno vidieť ako pokus nachádzať a cez poetiku zvýrazniť existenčné napätie v každodennosti. Materiál na metaforu sa často vynára najmä z prí-

Spomedzi piatich ocenených autorov sa slávnostného vyhodnotenia zúčastnili len dvaja – Eva Bačinská a Roman Beňo. Po ubytovaní sa poobede 5. novembra v Tatranskej Polianke konala spomienka na mladého českého básnika Jiřího Wolкера, ktorý sa tu v roku 1923 neúspešne liečil na tuberkulózu. Táto skutočnosť bola v minulosti impulzom ku vzniku a pomenovaniu súťaže. Po návrate električkou do Starého Smokovca nasledovalo slávnostné prijatie na mestskom úrade, vystúpenie dievčenského súboru v krojoch a krátke interview pre lokálne periodiká.

Zlatým klincom večera bolo slávnostné vyhodnotenie a odovzdávanie cien v dobovo zrekonštruovanom hoteli Grand. Moderátori a zároveň hudobní hostia zo skupiny Ostrov sčasti urobili reklamu aj sami sebe, svojej novej knihe textov a CD s piesňami k nim. Laureátom WP sa stala mladá poetka Katarína Džunková, 1. miesto získal Roman Beňo, 2. miesto Eva Bačinská, 3. miesto Lýdia Džundová a čestné uznanie Katarína Hrušíková. Víťazi boli odmenení knižnými publikáciami, diplomami a finančnými čiastkami, ktoré v súčasnosti udeľuje len niekoľko literárnych súťaží na Slovensku. Oficiálnym záverom bola slávnostná večera v luxusnej reštaurácii hotela. Tu sa náš počet zväčšil o množstvo nám neznámych ľudí, ktorí sa zúčastnili už vyhodnotenia súťaže. Pre nás – autorov večer pokračoval v znamení priateľskej nálady a rozhovorov s členmi poroty v domove Timrava. Témy sa od literatúry neraz vzdialili, ako to už pri debatách nad vínom býva.

Druhý deň nás čakali už len raňajky. Ešte v priebehu doobedia sme cestovali naspäť domov. Organizácii priebehu vyhodnotenia WP 2009 nemožno nič vytknúť. Všade sme boli milo privítaní, každá časť programu sa začínala načas. Bolo poznať, že súťaž je v tatranskom regióne už roky obľúbenou udalosťou. Veľkou škodou však bolo, že celá pozornosť sa napokon musela upriamovať len na dvoch ľuďoch. Autori, ktorí sú ocenení a pozvaní, by si možno mali trochu vstúpiť do svedomia a snažiť sa ocenenie oplatiť aspoň svojou prítomnosťou, i keď nie vždy je to, samozrejme, možné. Ako som sa dozvedel, do WP 2009 sa prihlásilo žiaľostne

rodného prostredia. To, že je to overený spôsob výstavby básne, nemusí byť slabým miestom. Tým je skôr fakt, že verše sa občas nevyhnú slovám a tvarovým banalitám (odety v myšlienkach, vybledla vôňa parfumu a pod.). Celkovo však možno hovoriť o sľubných básnických freskách, ktorých silu by pomohla zvýrazniť hlbšia práca s metaforou. (mš)

Roman Beňo

Trnavčan – lokálpatriot. Stabilný a na súťažiach oceňovaný člen trnavského literárneho podhubia.

Pred cestou

*zhrbená stodola
svorne strážila plachú tmu
do lona jej vkročil starec
a stojace hodinky*

*ponarounával si svoje vrstevnice
obul nohy pre pokorné cesty*

*dlho odkladal túto obrátenú kravatu
nehodnú do spoločnosti*

*pre šťastie vykročil ľavou
vtedy z neho sprchlo
všetko čestne nasporené perie*

*škárou v streche nakuklo
o človeka tichšie ráno*

Hlad

*lačnú dedinu okríklo kľakanie
za večerným stolom zdrevenela*

*jej včerajšie periny vyplakali
posledné zahanbené pierko*

*do taniera s ružencovou polievkou
si rozdrobila každodennú modlitbu
práchnivými ústami prežrela
predposledné horké slovo
ešte s Amen v zuboch vybehla
do hviezdami popraskanej tmy
a zlomila drevené kolená*

málo súťažiacich. Údajne len do dvadsať! Pri literárnej súťaži s tak dobrým renomé a tradíciou je to až zarážajúce, zvlášť, keď niektoré novšie a menej známe súťaže sa neraz chvália počtom súťažiacich v rozmedzí sto až dvesto. Celkový znížený záujem o literárne súťaže teda ako príčina asi neobstojí. Pravdepodobne sú nedostatky v propagácii WP predovšetkým medzi mladými začínajúcimi autormi, ktorí do nej svoje príspevky doposiaľ nezasielali. Ako príklad možno uviesť známu webovú stránku Múzy – letnej školy poézie a prózy, na ktorej sú pravidelne zverejňované propozície a výsledky väčšiny slovenských literárnych súťaží. Informácie o WP tu boli aktualizované naposledy v roku 2006. A to je len jedna z možností, kde a ako propagovať literárnu súťaž či aktivitu podobného charakteru.

Je teda predovšetkým na vyhlasovateľoch a organizátoroch Wolkrovej Polianky napraviť túto malú chybičku krásy, aby sa zo známej a kvalitnej literárnej súťaže nestala súťaž neznáma či dokonca zabudnutá. -rb-

NOVÁ TVORBA – PRÓZA

Lucia Blažeková

„Žijem a túžim po tichu...“

Som strom

Ležali sme oproti sebe, pozerali sa do prázdna a chodidlami sme sa štekliili. Aktuálna je chvíľa, ktorú prežívame. Mery si pritísla ruženec k perám a zavesila ho na stenu. Usmiala sa na mňa. Upriamovala sa na to, čo nebolo pre ňu trvalé. Z tohto sa nedá vyčariť príbeh. Je to znôška udalostí opradených zbytočnými a deprimujúcimi pocitmi.

„Som po smrti,“ povedala mi Mery.

Krátko pred večerou som pozvala Morušu na večeru s úmyslom porozprávať sa o jej dieťati. Ešte predtým ma obľial pocit viny, pretože mám v úmysle ju presvedčiť, aby sa ho vzdala. Bude ju prenasledovať ostrá bolesť, mňa výčitky a obe budeme mať pocit, že niekoho postupne zabijame. Tou zabitou bude Moruša. Vždy, keď Moruša zacítila vánok prinášajúci vôňu čerstvo olúpaných pomarančov, nastá-

*pod Južným krížom
zajtrajšia noc sľubuje
vypasené oblaky*

Na klúč
*podvečer mám hrsti
plné mlčania
nevládzem ťa odomknúť*

*ubolené svetlo práve pretieklo
kľúčovou dierkou*

*moje slepnúce dlane
ti previnilo blúdria
v predom označených húštinách
odsúdila si ich na dotyk*

*dnes ponad tvoj horizont nenazrú
slnko je zamknuté
na jeden západ*

V tvom smere
*nedočkávané slnko
rozstrihalo nočný kabát
do ostrých lúčov
opäť navlieklo sivé nite
a na zemské líce
poprišivalo všetky cesty
so spoločným uzlom na konci*

*nerozmotáš ich
ani neuprosíš
zostáva ti len nimi prejsť
ako rodený tulák
čo si spálenými krídlami
neustále odstriháva tu svoju*

*vždy bude tá najhrboľatejšia
no bystrozraké stromy pozdĺž cesty
občas zopnú ruky
v tvom smere*

Predjarie
*spod hromnicovej periny
sa k nám priplazilo
polonahé predjarie*

z kostnatého diára

vila tvár a nechala sa unášať myšlienkami. Ocitala sa vo vlastnom priestore a nepokúšala sa nájsť východ. Mala predstavu o okružnosti sladkých piškót a sladkastej životodarnej krvi. Vedela, že krv je očistná. Keď Moruša porodila, nič sa nestalo. Nezmenila sa vo vnútri svojho hrboľatého kmeňa. Vo vnútri rýchlejšie prúdila miazga a tento proces smeroval k rýchlejšiemu završeniu... dovŕšeniu. Korene boli hlbšie. Morušino dieťa bolo iné ako matka, bolo iné ako ostatné stromy a ľudia. Rástlo a kotúľalo si piškóty. Moruša ho naučila vlastnej individualite, a tým ho odsúdila na väzenie vo vlastnom kmeni s prenosnými koreňmi. Kdekoľvek ich zapustilo, nikdy sa neuvoľnilo z vlastného zovretia. Drevené a opustené.

Náplňou jej života sa stalo pozorovanie vlastného dieťaťa a premýšľanie o vzdialenom svete.

„Jednoduché vzplanutie mladosti, nebudem ťa zasväcovať do podrobností. Postupne návštevy pohasínali, už som nestála pred ním v pestrofarebných sukniach. Iba so zvesenou hlavou. Teraz disponujem s voľným časom a výčitkami.“ Moruša sa usmiala.

„Šli ste po aleji, nehnal vás motorček, iba vietor.“

„A vôňa. Viedol ma za ruku. Nedá sa tomu pragmaticky rozumieť. Keď olúpal celý pomaranč, odišiel. Trápná situácia.“

„Hľadá sa muž, ktorý vonia ako pomaranče. Dala by som si vážne povedať.“

Moruša sa na mňa zatracujúco pozrie. Nesúhlasne pokrúti hlavou. Snažím sa v nej objaviť oslňujúcu hrdinku v jej všednom príbehu. Na skutočnej ceste stojí dojímavá žena, ale ťažko si dokážem predstaviť, že by bola okrem vlastného údela vyzbrojená aj krásou. Kedy sa vo mne odohral tento výjav? Desiaty lunárny mesiac. Tridsiaty siedmy týždeň tehotenstva. Neodvolateľne z kúska jednej ľudskej masy vzniknú dve.

Moruša zhrnula toto obdobie takto: „Raz ráno bude vankúš mokrý od krvi.“ Gestami naznačuje, že si chce niečo vytrhnúť. Rukami si krúži okolo brucha.

Keď na druhý deň prideme s Valérom do pôrodnice, ukazuje nám Moruša niekoľko starých záberov z ultrazvuku. Opakuje si mená z minu-

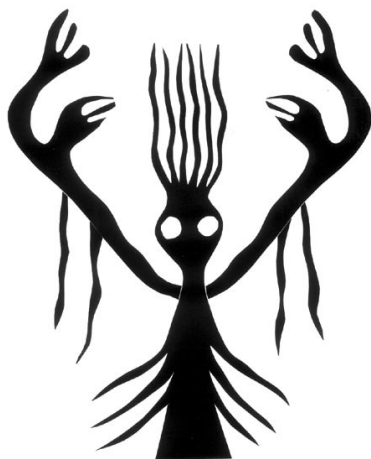
*mi vyčnieva zármutok
okolo nás tancuje
spoločný chlad
potknime ho bozkom*

*čaj s твоjim menom
ti zohrejem blúznicami dlanami
zmätené si pohadzovali
moju zdivočenú hlavu*

*otváraš sa
v slovách ti pučť
prvé tohtoročné
my*

NA MARGO

Predstavené básne sú zrelými a vybrúsenými poetickými útvarmi s premyslenou a veľmi presnou výstavbou básnického obrazu, ktorá miestami zachádza až do vykreslenia psychologických detailov (do taniera s ružencovou polievkou / si rozdrobila každodennú modlitbu). Najsilnejšími básňami sa ukazujú tie, kde autor precízne dbá na hutnosť výrazu (Hlad) a slová okresáva na najnevyhnutnejšie. Možné nebezpečenstvo je azda iba v tom, aby premyslená obraznosť neskĺzla k exhibícii. Nie je to však prípad týchto básní...(mš)

losti a celé je to veľmi smutné. Je dosť rozrušená. Zakončuje svoj príbeh. Jej pohľady smerujú na tri body. Prázdne brucho, snímky z ultrazvuku a žeriavy, ktoré dvíhajú panely do neba. Je prenasledovaná príznakom vône z pomarančov. Ako matka chcela myslieť na dieťa, ale zašla do hĺbky svojej duše a uchováva spomienky na nezodpovedaný vzťah. Prichádzajú ďalšie okamihy a rýchly chirurgický rez.... Morušino telo je nehybné a odchod jej duše sprevádza naše trápne mlčanie. Moruša je mŕtva litera. Jej telo je ešte teplé. Takisto sa cítim viac mŕtva ako živá. Chcem opäť počuť cinkot lyžičiek, keď sme sedeli v našej kuchyni a popíjali kávu. Všetkému sme sa vedeli vysmiať a uľavilo sa nám. Čaká, že život vyústi v šťastnej špirále a Boh ju nechá v pokoji dožiť v trojici, vo štvorici... Ona však zomrie sama. Ako zlomený žeriav. Odchádzame domov, tam sa utiahneme a budeme sa mučiť vzájomným tichom. V tejto atmosfére sa cítim veľmi zle. Je dusno.

O pár minút na to Valér povie: „Je to zvláštne. Čakal som to.“

Nádejala som sa, že urobí niečo nepredvídateľné. Slová sa mi tisli na jazyk, ale nepovedala som nič. Sedíme v tvárou v tvár. Potečie zas očistná krv.

„Bojím sa odumretých materníc.“

Pomalý všetko vyústi do absurdity. Valér zavedie nový pojem. Špatovka. Žena, ktorá má hrubú kožu na tvári. Žeriavy dvíhajú betón do neba.

Do našich životov občas vtrhne Mery. Žena, ktorá má veľa času a široké boky. V jej obzore sa rozprestiera nadhľad. Prišla, aby nám povedala, že odchádza. Neverila som tomu. Odchádzala už niekoľkokrát. Vždy sa objavila, v sieťovke pomaranče a mandarínky. Nevedela ich šupať, šupal ich vždy Valér. Každá šupka mala ostrú vôňu a bola nasiaknutá šťavou, ktorá sa nedala piť a lepila sa na ruky. Bola horká a čerstvá. Mery odkiaľs pestovala citrusové ovocie, ale nejedla ho často.

„Mám smejúce sa brucho. Dokážem nim povedať také veci, ktoré nahlas nevyсловím. Často si pri tom češem vlasy,“ priložila si ruky na brucho a začala sa smiať.

Mery má dlhé a husté vlasy. Smiala sa svojim bruchom. Podala som jej hrebeň. Česala si

Jurai Gonšor

Človek neustále rozkročený medzi Oravou a trnavskou nížinou, medzi vieroukou a životom...

niekedy

*než zhasneš a objíme nás ticho
schovám pred tebou pár riadkov*

niekedy

*človek
viac dôveruje papieru
dúfa
na
koniec*

*papier rád zveruje tajomstvám
človeku*

ráno

*prvý deň v týždni
je umytá dedina
odpočívajú aj záplaty na kopcoch*

*ľudia sa zlievajú
v jedno hľadanie*

vzali nám Pána a neviem kam

lebo nechceme

*ako praví farizeji
s gestom mýtnika*

*každoročná
(apokalypsa)*

*ráno sa vracia z kopcov
k svojim oblakom*

*pol siedmej dvakrát za deň
obraz v odraze*

*aj kroky sú rovnaké
medzi ne si vietor vzdychne letom*

*každý siedmy deň je súdny deň listov
na pravú stranu do maštalčky*

vlasý a ja som ucítila vôňu čerstvo olúpaných pomarančov. Mery bola šťastná a ja som dostala chuť na pomaranče. Sme celí pomarančovní. Vlastne pomarančové. Ja, Mery, aj Moruša bola celá pomarančová. Vôňa čerstvo olúpaných pomarančov znamená žiadostivosť a živočíšny pud. Stratili sme nad sebou kontrolu. Vrhli sme sa na pomaranče. S akousi samozrejmosťou som začala vnímať bežné dni a nevyplatilo sa to. Nebol nikto, kto by porozumel. Iba husle to vedeli vyjadriť. Zvuk huslí mi vyčarí zimomriavky. Chcem vôňu pomarančov a husle.

Valér je ako zvonkohra. Zažblnkoce, keď sa doňho oprie vietor. Vždy vydá ten istý zvuk. Chcela by som zakončiť tento príbeh banálnou vetou a odkazom... „Kľúč je pod rohožou.“ Zostalo mi Morušino dieťa. Krásne a voňavé. Myslím si, že tým sa to končí. Valér ho vzal na ruky. Bol ako madona s dieťaťom. Tam kdesi je ťažký život a dá sa naliať do človeka ako čistá, osviežujúca voda. Valér bol ako husle bez strún. Voňal ako drevo.

Rozhodol som sa stať sa pilotom. Keď budem letieť... keď budeš letieť. Keď poletím... keď poletíš. Budem ti patriť... nebudem ti patriť... áno a nie. Považujem za lepší spôsob vybrať si a kúpiť si šťastie. Mám letenku. Všetci sme zrazu ožili a pustili sa do spevu. Žeby pod vplyvom Valérovej nálady?

„Povedz... povedz, s kým si bola? Tuho mi stisol šíju a mľaskavo ma pobožkal.

„S tebou, vždy len s tebou.“

Každý ľubostný trojuholník raz otupí svoje hrany. Jeho dlane začali byť zrazu ťažké. Smejem sa našej lyrike.

„Počkaj na signál, ktorý ti dám, ale musíš sa naučiť vo mne čítať. Ja hrám iba v minimalistickom štýle,“ usmial sa Valér.

Som teraz obtočená lepkavým pletivom a anatomicky tvarovaným igelitom. Dobitá doskami toho, čo zostalo z nás dvoch. Pestrá paleta komplexov. Pomaly za sebou zamykám veselé stánok s malými radosťami. Tak to teda tečie život. Som vo vytržení.

„Mám rád knihy, ktoré sú živé. Videl som rásť pri rieke knihy, mal som túžbu ich čítať, vnímať ich príbeh cez končeky prstov.“

*na lavú spáliť!
len pár ich prikryje
zhodený Martinov plášť*

***líham si do postele s revolverom
ako s mackom***

*líham si do postele s revolverom
ako s mackom*

úplne odpálený po celom dni

nik ma neprikryje nepohladiť

spánok ma pomaly

spúšťa z ruky

spánok ma pomaly spúšťa

z ruky

spánok má

pomaly

spúšť

a...

z ru

ky

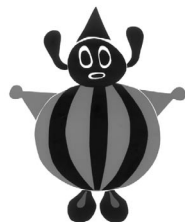
xxx

o tejto básni nevieš

nič

NA MARGO

Autor miestami ako keby len naznačoval, básne v istých momentoch pôsobia trochu roztrieštene, ako sľubné náčrty ďalšej poetickej práce. Možno je to dôsledok istej snahy vyhnúť sa verbalizmu a uchopiť básnickú skratku, no netreba zabúdať, že čitateľ potrebuje istý významový bod, od ktorého sa môže „odraziť“, dobrá báseň je kompaktný celok. Potešiteľná je snaha o presnú metaforu (aj kroky sú rovnaké / medzi ne si vietor vzdychne letom) a hra so slovom respektíve s jeho formou a obsahom. (mš) ■

V ten večer, keď Valér túžil čítať stromy, sedeli sme v kútoch tmavej izby a dýchali do priestoru. Vytvárali sme teplo a poskytovali vzájomné bezpečie. V rukách som držala Morušino dieťa. Starostlivosť o neho sa stala rutinou. Všetci sa pozerali na mňa. Postupne začali odchádzať z izby. Moje postavy z môjho života sa začali pomaly vytrácať ako prizraky, ktoré ma vytrhávajú zo spánku. Obtekali okolo mňa a navrstvili ma do škrupin ťažko odlupovateľných.

Naše kosti ešte nevrzgajú, treba bojovať. Túto našu ofenzívu by sme mohli ukončiť vo veľkom jagavom štýle. Nič som nehovorila, iba som premýšľala. Nič nevlastním a celý život mi prebieha v mysli. Keď prišla Zubatá na návštevu mojej priateľky Moruše, bola to pre nás úľava. Namiesto hlavy má odumretú maternicu. Všetci sme si vydýchli, pretože tým pominuli dôvody, prečo sa na ňu vykašľať. Už len ju pochovať a môže začať pre nás pomaly miznúť. Pre ňu zostala naveky vôňa pomarančov, pre nás malé dieťa, ktoré sa nikam nevpratало. Bude z neho vyberač košov. Bude žiť v meste plnom rovnakých ľudí s nenaplnenými ambíciami a rovnakými krčmami. Ak bude žiť v zaprdenej bytovke s vlastným hajzlom a kuchynským drezom, bude šťastné. Je to chlapec. Je teraz náš.

NA MARGO

Zaujímavá poviedka s dôrazom na remeselné zvládnutie textu, snaha o sugestivnosť, ale s výraznou mierou slovnej a významovej konštrukcie. Zo subjektívneho pohľadu balansujúca na hrane, s tendenciou skĺznuť k prílišnej literárnosti, snaha vytvoriť akoby slovné a syntaktické „lešenie“ pre autorom zamýšľaný význam. Otázkou zostáva, či je tento fakt problémom čitateľského vkusu, štýlu alebo mierou autorskej invencie. (mš)

RECENZIE

Báseň je mapa

Katarína Kucbelová: Malé veľké mesto, Bratislava, Ars poetica 2008

V priestore slovenskej poézie sa Katarína Kucbelová angažuje treťou zbierkou, ktorú nazvala Malé veľké mesto. Veci, ktoré žijú v našom podvedomí, si zaslúžia vystúpiť na povrch v podobe poézie. Za povšimnutie stojí motto, prostredníctvom ktorého môžeme jasnejšie pochopiť zbierku a hľadať dôvody, prečo je témou mesto. Autorka si požičala verše Jiřího Koláře zo zbierky Návod k upotrebení a úryvok prozaického textu Davida Albahariho Snežný človek. / V priebehu jediného storočia sa každé mesto stalo niekoľkými mestami, ani jeden jazyk nedosiahol sebaistú pevnosť, ľudia si večer líhali nevediac, kde sa nasledujúce ráno prebudia. / „Prechádzka“ mestom sa tak môže začať. Návody sa stali súčasťou Malého veľkého mesta a autorka sama priznáva, že sa stali pre ňu inšpiráciami. Čitateľ sa môže sám sprevádzať mestom, autorka podsúva možnosť prežiť ho asociatívne. Kucbelová technicky pomenováva skutočnosť, realitu a obyčajné slová zasadá do poetického priestoru. Verše sú studené, odosobnené, asociatívne na seba nadväzujú, napokon, moderný lyrický subjekt je často citovo deprivovaný jedinec. Mesto s nami komunikuje, stali sme sa podstatou jeho existencie. Vnímame ho mechanicky, často ako cudzí priestor, ktorého sme súčasťou. Sami sme si vymedzili hranice vo svojom meste. / Na dunajskom nábreží sme stáli, / bez slovíčka jak dvaja cudzí, / kde sme sa vždy tešili a smiali, / trhali sa putá dvoch ľudí./ (s. 32)

Jednotlivec v meste cíti bezradnosť, smútok, ktorý prerastá do skepsy. Kucbelová upozorňuje na hranice mesta, ktoré uzatvárajú človeka a pri samostatnom hľadaní únikovej cesty otvára hranice nové „nie je ľahké žiť na hraniciach“ (s. 50) Sociálna téma však nerobí z Kucbelovej „sociálnu“ autorku. Rovnováha témy zostáva zachovaná a záver zbierky je

venovaný J. K., domnievam sa, že ide o Jiřího Koláře. Autorkina Pocta J. K. logicky vyústila do návodu vlastnej mapy mesta. Kucbelová si vyhradzuje priestor pre viacero rovin interpretácie témy. Z monológu prechádza do rozhovoru, to sebareflexie k prihováraniu sa tretej osobe. / Každá interpretácia toho mesta je / iným obrazom / inou mapou / iným návodom / (s. 45)

Tak ako prestáva byť mesto nehybnou sivou plochou, tak sa môže stať konkrétnym neohraničeným priestorom pre vlastnú existenciu nielen na jedno použitie. Zbierka hovorí o každodennom pociť človeka – súčasníka. Nepatetický prejav, narábanie so sterilnými jazykovými prostriedkami povýšila Kucbelová na poéziu. Človek sa môže zacykliť vo svojej každodennosti. Pre neho sa stáva istou neistota, žije podľa máp. Malé veľké mesto je s veľkou pravdepodobnosťou Bratislava, ktorá má niekoľko prívlastkov súvisiacich s jej veľkou malosťou. Autorka však spomína aj mestečko (Leopoldov) a vyzdvihuje ho ako memento / V Mestečku by som tak nestrácala pamäť, / pretože tam sme mali rodinu / (s. 44) Verše naznačujú príbeh. Strata pamäti sa stáva väzením. Ďalšie miesto, ktoré autorka pomenúva menom, je Dunaj. Pevne zakotvená rieka v alternatívnej mape. Všetko ostatné je v rovine symbolického pomenovania. V neosobnom meste dáva autorka priestor aj súkromným záležitostiam. / Zostaň so mnou / ešte / jeden deň / budem ti čítať / básne letušky. / (s. 42) Pociť samoty a túžby s niekým byť je vo veľkom meste malou súkromnou drámou. Pointu zbierky dotvárajú poznámky na konci knihy. Výtvarné spracovanie knihy (Michal Moravčík) je veľmi minimalistické, no pokrýva celé strany. Bledoružová strana je vchod, syto oranžová východ. Dojem z prečítania racionálnych a chladných veršov sa mení na dôverný a intímny vzťah medzi autorkou a čitateľom. Plynutie verša sa akoby prispôsobuje dnešnému rýchlemu spôsobu života. Lyrický subjekt sa snaží vybudovať si vlastnú identitu, je svedkom generačného stretu a hľadá zabudnuté pamäti.

Lucia Blažeková

Kniha, ktorá sa stala...

Daniel Hevier: Kniha, ktorá sa stane Kalligram 2009

Knihy priťahujú. Vnútorým či vonkajším výzorom, väzanim, menom autora či silou vydavateľstva. Sú knihy, ktoré padnú do oka, do ruky na prvý pohľad. Dlho som obchádzal Hevierov ostatný počín v knižkupectvách. Až som sa odvážil. Hneď mi bolo ľúto mesiacov premárnených nevlastníctvom knihy. V rozpätí niekoľkých dní som prežil obrodu z čitateľskej krízy, malý subjektívny miľník, aký vo mne zanechal len Bulgakovova Margaréta, Dostojevského Raskol'nikov či Ecov Adso.

Čokoľvek prezradí o Knihe, ktorá sa stane, je bezočivým lakomstvom čitateľského zážitku. Dej, zápletky, spôsob rozprávania či vyrozprávania sú výsledkom hry. V prvom rade autorskej hry so samým sebou ako autorom. Hevier pred rokmi avizoval knihu, ktorá bude mať 444 strán. Už len tento fakt zaváňa(l) experimentom. Informácia neskôr vyprchala. Ako to už býva, prekryli ju ďalšie informácie z literatúry. Zrazu však máte v rukách knihu, ktorá je prešpekulovaná do posledného písmena, bodky, číslice. Natoľko vychádza z reality a reálií, že je ťažké uveriť vyfantazirovanosti každého faktu.

Vhodným synonymom pre knihu je bibliofília. O čom inom by mala byť kniha, ktorá sa má stať, ak nie o knihách samotných? O skvelých literárnych tipoch na známe i menej známe literárne mená. O experimentovaní a vypožičiavaní si z rôznych autorských postupov, žánrov. O citátoch, narážkach, odkazoch. Takmer žiadny titul sa nespomína v knihe nefunkčne, viackrát, takmer každý autor je zámerne spomenutý na tom ktorom mieste. Kniha o knihách hovorí nepriamo – fabuláciou, fikciou. Nie nadarmo sa mená najhlavnejších postáv začínajú na písmeno f. Štyristoštyridsaťštyri strán držia pokope štyri hlavné príbehy, ktoré sa celý čas pretínajú medzi riadkami. Medzi postavy v pravý čas vstúpia rôzni rozprávači či samotné mesto. Hrou s rozprávačmi Hevier poukazuje na hru s rozprávačom v príbehoch z Tisíc a jednej

noci. Zaujímavosťou je, že tento rok vychádzajú všetky príbehy Nocí v krásnom sedemzväzkovom pokračovaní. Tajomná zhoda náhod?

Spisovateľ sa vo svojej knihe geograficky a časovo ďaleko nedostal. Formuje, masíruje a mystifikuje Bratislavu. Aj keď sa má kniha len stať, nečakajte storočné futuristické posuny o desaťročia či storočia. Áno, prostredníctvom knihy sa dá uletieť v čase ako len chcete. Dej však začína dňom skutočného vydania titulu, v závere dvatisícdeviatky.

Či Hevier prekvapil? Myslím tým Heviera poetu, textára, esejistu, autora tvorivých počínov pre deti a mládež. Áno, ale len formou rozsiahlej prózy. Pod povrchom formy s magickým rozsahom je ukrytý starý známy Hevier s jemu vlastným prístupom

k jazyku. Neprekvapia tak pobehujúce lísky v príbehu. Hrdzovlasosť mu je básnicky blízka. Neprekvapí odrapovaná kapitola, významenie presného stredy knihu. Ak vám doteraz pri žiadnej knihe nenapadlo pospájať si začiatkové písmená kapitol, nech sa páči. Odmenou vám bude odhalenie prorockého posolstva. Pre čitateľa je pripravená naozaj slušná ukážka možností slovenčiny. Variácie na tému synonym, antonym, štylistických figur a neologizmov.

Kniha má veľké čitateľské šance, nosí náboj mnohých kníh. Samozrejme, nechváľme deň pred večerom. Stať sa a vyjsť môže ešte hocičo. A, koniec koncov, táto kniha sa udiat ešte len má, respektíve sa deje. Bodaj by sa (nielen tento rok) konalo takýchto knižných zázrakov viacero.

Juraj Gonšor

NOVÉ KNIHY SLOVENSKÝCH AUTOROV

POHYBLIVÍ NEHORIA

Laučík – Repka – Štrpka

Kniha obsahuje autentické svedectvá nielen hlavných protagonistov Ivana Laučíka, Petra Repku a Ivana Štrpku, ale aj spisovateľov a hudobníkov, ktorí viac ako štyri desaťročia „spolubežali“ s Osamelými bežcami a v mnohých prípadoch aj vlastnou umeleckou tvorbou dotvárali a rozširovali poetiku dlhých nepoetických období pred ale aj po roku 1989.

TELEGRAM – Stanislav Rakús

Nová kniha Stanislava Rakúsa je súborom próz humoristického charakteru, ktoré sa odohrávajú v druhej polovici 20. storočia. Všetky sú svojou príbehovou líniou, jemným zmyslom pre detail i celkovým uchopením problému príťažlivým a zároveň umelecky plnohodnotným čítaním.

ZÁCHYTKA – Víto Staviarsky

Knižku tvoria tri prózy, ktoré spája spoločné prostredie a protagonista, ošetrovateľ na záchytke. Ich východiskom boli autorove zážitky v tomto povolání. Popri mozaikovitom rozprávaní o každodennom fungovaní záchytky v bližšie nešpecifikovanom meste na východe Slovenska a o rázovitých posta-

vičkách, ktoré sa tu pohybujú, sa tu stretávame i s mimoriadne empatickými portrétmi postáv, ktoré tvoria emocionálny protipól k ľahostajnej rutine a pragmatickej bezcitnosti, ktorá sa stala nevyhnutnou súčasťou životnej výbavy Staviarskeho protagonistu.

MEDVEDIA SKALA – Mária Kopcsay

Mária Kopcsay vyniká najmä brilantnou iróniou a humorom, o čom sa môžete presvedčiť, ak si prečítate jeho novú knihu (novelu), ktorá je ladená v tónoch letnej existenčnej depresie s nešťastným začiatkom a so šťastným koncom.

NIEČO O ORCHIDEÁCH – Pavel Sibyla

Pavel Sibyla vo svojej druhej knižke ponúka uveriteľný príbeh, ktorému čitateľ nielenže dokáže porozumieť, ale sa v ňom aj dokáže nájsť. Ten príbeh je napísaný ľahko, svižne a úsporne. Autor sa príliš neponára do psychologických hĺbok svojich postáv a nesnaží sa za každú cenu vo svojich textoch robiť „veľké umenie“. Na pozadí jedného dňa a mnohých odbočiek sa črtá pocit čerstvého tridsiatnika. Občas to pôsobí viac ako odpočuté zážitky než text s jasným autorským zámerom, no na rozdiel od všetkých tých Urbanikovie ženských (post)Matkinov Sibyla vie dobre písať.